

Rovaniemen kaupunki

Lappia-talon peruskorjaushankkeen suunnittelun arviointi

Tarkastuslautakunta 24.10.2012 § 56

Sisältö

1 Tiivistelmä	3
2 Lappia-talon peruskorjaushanke kaupungin investointisuunnitelmissa	5
3 Peruskorjaushankkeen suunnittelun tapahtumien kulku	8
4 Teatterin ja musiikkiopiston muuton käyttötalousvaikutukset.....	15
5 Suunnittelun kustannukset	15
6 Havaintojen, johtopäätösten ja suositusten yhteenveto.....	16
7 Arvioinnin lähteet	19

Taulukot

Taulukko 1: Peruskorjaushankkeen käsittely talousarvioissa, tilinpäätöksissä ja toimintakertomuksissa 2006–2012

Taulukko 2: Tilaliikelaitoksen johtajan antama informaation johtokunnalle Lappia-talon peruskorjauksen ja laajennuksen suunnittelun etenemisestä 2010–2012 otsikon alla ”Muut asiat”

Liitteet

Liite 1: Kuvio tapahtumista, joissa kaupunginvaltuuston päätökset myöntää Lappia-talon peruskorjaukseen yhteensä 10,2 miljoonaa euroa talousarviovuonna 2010, peruskorjaukseen ja laajennukseen yhteensä 10,2 miljoonaa talousarviovuonna 2011 sekä peruskorjaukseen yhteensä 11,2 miljoonaa euroa talousarviovuonna 2012 muuttuivat ilman minkään toimielimen uutta päätöstä.

1 Tiivistelmä

Kuntalain (71 §) mukaan tarkastuslautakunnan tehtävä on kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointi. Oleellista tuloksellisuuden arvioinnissa on löytää ne tekijät, joilla vaikutetaan palveluiden järjestämisen ja talouden tasapainon yhteensovittamiseen.

Lappia-talon peruskorjauksen suunnittelun arviointi osoitti, että aluksi peruskorjauksen ajoitus oli seurausta pyrkimyksestä pitää kaupungin talous tasapainossa ja toteuttaa erityisesti Lappia-talon käyttäjien tarpeet. Myöhemmin suunnittelussa ajaututtiin kuitenkin kaupunginhallituksen päättämän talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden noudattamatta jättämisen vuoksi ja erilaisten toteutusvaihtoehtojen vaikutuksesta tilanteeseen, jossa suunnitelmat muuttuivat eikä kenelläkään ollut hallussa hankkeen kokonaisuuden johtaminen.

Tarkastuslautakunta totesi Arviointikertomuksessa 2011, ettei Lappia-talon peruskorjausta aloitettu vuonna 2011 ja että suuresta peruskorjaushankkeesta puuttui suunnitelmallisuus. Lautakunta päätti (8.5.2012 § 24) tehdä arvioinnin peruskorjaushankkeen toiminnallisista ja taloudellisista vaikutuksista. Tässä raportissa lautakunta arvioi hankkeen suunnitteluvaiheen tarkoituksenmukaisuutta vuoden 2006 valtuuston talousarviopäätöksistä alkaen syyskuun 2012 loppuun asti. Tarkastuslautakunta tuo esille havaitsemiaan puutteita hallinnon hoidossa. Tilintarkastajat ottavat kantaa tilintarkastuskertomuksessaan 2012, onko kaupungin hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti (Kuntalain 73 §).

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota seuraaviin puutteellisiin suunnitteluprosessissa:

- 1) Kuntalain 23 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloushoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta.

Kaupunginhallituksen päättämän talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti Lappia-talon peruskorjauksen investointihankkeesta olisi pitänyt kulttuurilautakunnan toimesta tehdä tarveselvitys ja tarveselvityksen jälkeen tilaliikelaitoksen vastaamana hankesuunnitelma.

Todellisuudessa hanke eteni niin, että tarveselvitystä ei tehty. Tilaliikelaitos jatkoi siitä huolimatta hankesuunnitelman tekemistä ja sisällytti hankesuunnitelmaan tarveselvitykseen liittyviä osioita.

Kaupunginhallitus keskeytti suunnitteluprosessin ja päätti kokonaisvaltaisen arvioinnin ja myöhemmin tarveselvityksen teettämisestä ennen suunnittelun jatkamista. Kaupunginhallitus otti suunnitteluprosessin itselleen siinä vaiheessa, kun laajennusosaa kohtaan kohdistui julkista kritiikkiä kesällä 2011 ja tarveselvitystä ei ollut tehty.

- 2) Kuntalain 87c §:n mukaan liikelaitoksen johtokunnan tehtävänä on päättää valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden rajoissa liikelaitoksen investoinneista. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan investointihankkeen käynnistänyt toimielin vastaa investointiprosessista sen loppuunsaattamiseen saakka, joten hankkeen kannalta oleelliset hankesuunnitelman muutokset on aina saatettava viivytyksettä kirjallisesti perustellen toimielimen esittelijän tietoon ja toimielimen hyväksyttäväksi.

Kaupunginhallitus ei palauttanut asiaa takaisin toimivaltaiselle elimelle, tilaliikelaitokselle, sen jälkeen kun se oli ottanut Lappia-talon peruskorjauksen suunnitteluprosessin itselleen ja saanut tarvittavat selvitykset.

- 3) Tarveselvityksen tekemisen jälkeen peruskorjauksen suunnitelmat muuttuivat oleellisesti siitä, mihin kaupunginvaltuusto oli myöntänyt määrärahan.

Ennen uutta kaupunginvaltuuston päätöstä tilaliikelaitos vei hanketta eteenpäin ja jatkoi toteutussuunnittelua (suorahankinta uudesta pääsuunnittelijasta).

- 4) Hankkeen suunnittelu eteni tarveselvityksen tekemisen jälkeen kaupungin johtoryhmän kannanottojen ja hallituksen iltakoulun ”linjausten” mukaan. Kumpikaan ei ole päätöksiä tekevä toimielin.
- 5) Lappia-talon peruskorjauksen suunnitteluprosessin keskeytyminen lähellä rakentamisen aloittamista osoitti, että kaupungin konserniohjauksessa oli puutteita. Konserniohjeen perusteella kaupungin konsernijohtolta edellytetään aktiivista roolia jo ennen investointipäätöstä.
- 6) Arviointiprosessin kuluessa ilmeni, että toimielinten esityslistojen ja pöytäkirjojen sisällöissä on puutteita. Kaupunginvaltuuston ja – hallituksen antamaa ohjeistusta on noudatettava läpinäkyvästi ja avoimesti toimielinten päätöksissä. Oikeus määrärahan käyttöön syntyy vasta päätöksellä, jonka kunnan toimivaltainen viranomainen tekee talousarvioon perustuen, ei pelkällä valtuuston määrärahapäätöksellä.

Tarkastuslautakunnan havainnot, johtopäätökset ja suositukset on esitetty sivuilla 16–18.

2 Lappia-talon peruskorjaushanke kaupungin investointisuunnitelmissa

Taulukkoon 1 on kerätty tiedot siitä, mitä valtuusto päätti Lappia-talon peruskorjaukseen liittyen ja mitä on esitetty tilinpäätöksissä.

Lappia-talon peruskorjaus on odottanut toteutusta yli 12 vuotta. Ensimmäinen peruskorjausta koskeva hankeselvitys päivättiin lokakuulle 1999. Selvityksen mukaan hankkeen kustannusarvio oli 42,1 miljoonaa markkaa ja varsinainen peruskorjaus oli ajoitettu vuosille 2005–2006. Suunnitelmat eivät johtaneet toteutukseen.

Vuoden 2008 talousarviossa todettiin, että kaupungin talous ei ole tasapainossa. Talousarvioon liitettiin talouden tasapainotussuunnitelma ja veroprosenttia korotettiin puolella yksiköllä. Lappia-taloon tehtiin välttämättömät korjaukset, jotka eivät voineet odottaa peruskorjausta. Vuoden 2009 talousarvioon sisältyi yksilöidympi talouden tasapainotussuunnitelma kuin edellisenä vuonna. Lappia-taloon tehtiin välttämättömät korjaukset, ja tilaliikelaitoksessa suunniteltiin vuonna 2010 alkavaa investointia.

Vuoden 2011 talousarviossa Lappia-talon peruskorjaukseen ja laajennukseen varattiin yhteensä 10,2 miljoonan euron määräraha. Vuoden 2012 talousarviossa sanotaan, että kokonaiskustannusarvio tarkennetaan tarveselvityksen jälkeen.

Taulukko 1: Peruskorjaushankkeen käsittely talousarvioissa, tilinpäätöksissä ja toimintakertomuksissa 2006–2012

Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös ja toimintakertomus	Havainto
2006	Ei määrärahaa talousarviovuodelle.		
2007	Kulttuuriltk: Tehtäväalueen keskeisissä muutoksissa maininta peruskorjauksen aiheuttamasta käyttökustannusten lisäyksestä. Kulttuuripalvelukeskus: Peruskorjaukseen 100 000 €, josta EU-rahaa 50 000. Peruskorjaus ajoitettu vuosille 2007–2010. Kustannusarvio 6 M€, toteutus edellyttää 50 %:n valtionosuuden /EU-rahoituksen saantia.	Kulttuuriltk:n investointiosa: Peruskorjaus on käynnistymässä. Määrärahaa käytettiin mm. suunnitelman aloitusvalmisteluun 1 080 €.	Peruskorjauksella parannetaan toiminnallisia edellytyksiä.
2008	Kulttuuriltk: Tavoitteena peruskorjauksen käynnistäminen.	Kulttuuriltk: Lappia-talon peruskorjausta on siirretty.	

	Tilaliikelaitos: Peruskorjauksen investointimääräraha 150 000 €. Ulkopuolista rahaa ei ole budjetoitu. Peruskorjaus ajoitettu vuosille 2009–2012. Kustannusarvio 10,5–12,4 M€, toteutus edellyttää 25 %:n valtionosuuden saantia. Suuren näyttämön himmenninjärjestelmän uusiminen.	Tilaliikelaitos: Määrärahalla tehtiin välttämättömät korjaukset (128 216 €), jotka eivät voineet odottaa peruskorjausta.	Nykykaistetaan ja monipuolistetaan Lappia-talo toimintaedellytyksiä.
2009	Kulttuuriltk: Ilmaistu tavoite Lappia-talon rakentamisen käynnistämisestä. Talousarviossa ei ole muita mainintoja Lappia-talosta. Tilaliikelaitoksen kohdalla todetaan, että uusinvestoinnit tulee rajoittaa vain valtuuston talousarviossa erikseen hyväksymiin kohteisiin (sama teksti myös vuonna 2008). Koko kaupungin investointisuunnitelman yhteenvedossa Tilaliikelaitoksen nettoinvestoinnit ovat 8 M€.	Kulttuuriltk: Tuloskortissa todetaan, että valtuusto päätti Lappia-talon peruskorjauksen aloittamisesta. Tilaliikelaitoksen tilinpäätöksessä investointihankkeet eritellään. Lappia-talon osalta todetaan, että määrärahalla tehtiin välttämättömät korjaukset, jotka eivät voineet odottaa peruskorjausta sekä suunniteltiin vuonna 2010 alkavaa investointia. Määrärahaa käytettiin 94 899 €. Tilinpäätöksessä ilmoitetaan, että budjetoitu oli 150 000 €.	Lappia-talo sisältyi tilaliikelaitoksen investointisuunnitelmaan. Liikelaitosten investoinnit käsitellään heidän talousarvioidensa yhteydessä. Tilaliikelaitoksen johtokunta hyväksyi talousarviossaan investointisuunnitelman, jossa peruskorjaukseen oli varattu 150 000 € (suunnitelmavuosille ei rahoitusta, 18.11.2008 § 55).
2010	Lappia-talo mainitaan vain Lapin Aluetatteriyhdistyksen tuloskortissa, jossa todetaan, että peruskorjauksen ajan (teatterin) tavoitteet määritellään tilapäisten tilojen asettamien vaatimusten mukaan. Tilaliikelaitoksen nettoinvestoinnit ovat 9,2 M€.	Kulttuuriltk: Tuloskortissa todetaan, että Lappia-talon peruskorjauksen suunnittelu käynnistyi ja teatteri sai kaksi uutta teatterinjohtajaa. Tilaliikelaitoksen tilinpäätöksessä investointihankkeet eritellään. Määrärahalla tehtiin välttämättömät korjaukset, jotka eivät voineet odottaa peruskorjausta sekä suunniteltiin vuonna 2011 alkavaa peruskorjausta ja laajennusta. Määrärahaa	Kulttuuripalveluiden talousarviossa ei ole mainintaa Lappia-talosta. Liikelaitosten investoinnit käsitellään heidän talousarvioidensa yhteydessä. Tilaliikelaitoksen johtokunta hyväksyi talousarviossaan investointisuunnitelman, jossa oli varattu 1,2 M€ peruskorjaukseen vuodelle 2010 ja koko hankkeelle 10,2 M€ (24.9.2009 § 47).

		käytettiin 153 133 €. Lapin Alueteatteriyhdistyksen tilinpäätöksessä todetaan, että Lappia-talon peruskorjaus ja laajennus alkavat kesällä 2011.	Kaupunginhallitus (7.6.2010 § 171) esitti, että koko kaupungin vuoden 2011 investointikehystä nostetaan 22 M€:oon. Valtuusto ei hyväksynyt esitystä.
2011	Vuoden 2011 talousarviossa (KV 15.11.2010 § 114) Lappia-talo mainitaan Kulttuurilautakunnan tulokortissa: "Lappia-talon peruskorjaus nostaa teatterin käyttökustannuksia vuodesta 2014 alkaen noin 1,1 M€ vuosittain. Tilojen vuokrista aiheutuneet lisäkäyttökustannukset ovat vähintään 1,8 M€ vuodessa." Tilaliikelaitoksen investointisuunnitelma esitetään nyt kahden väli vuoden jälkeen kohteittain. Lappia-talon peruskorjaukseen ja laajennukseen on varattu 2 M€, josta ulkopuolista rahaa on 1 M€ vuodelle 2011, vuodelle 2012 yht. 5,2 M€ josta ulkopuolista rahaa 2 M€ ja vuodelle 2013 yht. 3 M€, josta ulkopuolista rahoitusta 1 M€ eli yhteensä 10,2 M€. Lapin Alueteatteriyhdistyksen tulokortissa todetaan, että "Lappia-talon peruskorjaus ja laajennus vuosina 2011 – 2013 teatteri toimii väistötiloissa. Tilojen koko määrittelee tuotantojen määrän, katsojatarvoitteen ja lipputulojen vaikutuksen omaan tulonhankintaan."	Kulttuuriltk: "Kun Lappia-talon suunnittelu nousi valtakunnalliseenkin keskusteluun, siitä päätettiin tehdä tarveselvitys (kaupungin)hallituksen nimeämän asiantuntijatyöryhmän suosituksesta. Tarveselvityksen työstäminen aloitettiin vuoden 2011 lopulla." Tilaliikelaitoksen tulokortissa todetaan että "Investoinnit alittavat kaupunginvaltuuston hyväksymän nettokokonaisuuden johtuen Lappia-talon peruskorjauksen siirtymisestä vuodelle 2012. "Määrärahaa käytettiin 353 014 € ja ulkopuolista rahaa saatiin 400 000 €. Tilaliikelaitoksen suunnitelluista investoinneista jäi toteutumatta 896 000 €. Musiikkiopisto siirtyi 2011 keväällä Maakuntakadun koululle Lappia-talon peruskorjauksen vuoksi. Teatteri muutti kevään aikana Lappia - talon peruskorjauksen vuoksi väistötiloihin ja kongressitoiminta keskeytyi evakossa olon ajaksi.	Investointihankkeiden tarveselvityksen ja hankesuunnitelman tekemisestä ohjeistetaan kaupunginhallituksen antamissa talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa.
2012	Kulttuurilautakunnan toiminnallisissa tavoitteissa todetaan, että Lappia-talon peruskorjaus ja laajennus nostavat Lapin Alueteatteri ry:n käyttökustannuksia; tilojen vuokrista aiheutuvat lisäkäyttökustannukset ovat noin 2 M€ vuosittain vuodesta 2014 alkaen.		Lappia-talon tarveselvitys valmistui (13.2.2012 täydennetty ja korjattu painos). Lappia-talon peruskorjauksen pääsuunnittelija vaihtui (Tilaliikelaitos 29.6.2012 § 43).

Tilaliikelaitoksen investointisuunnitelmassa Lappia-talon peruskorjausta varten on varattu vuodelle 2012 1,0 M€, seuraavalle vuodelle 9,2 M€ ja vuodelle 2014 1,0 M€ eli yhteensä 11,2 M€. Tuloodotukset ovat 1,0 M€.

Peruskorjaus ja mahdollinen laajennus aloitetaan vuonna 2012. Kokonaiskustannusarvio tarkennetaan tarveselvityksen jälkeen (TA 2012 sivu 115).

3 Peruskorjaushankkeen suunnittelun tapahtumien kulku

Tiivistetty kuvaus tapahtumista, joissa kaupunginvaltuuston päätökset myöntää Lappia-talon peruskorjaukseen yhteensä 10,2 miljoonaa euroa talousarviovuonna 2010, peruskorjaukseen ja laajennukseen yhteensä 10,2 miljoonaa talousarviovuonna 2011 sekä peruskorjaukseen yhteensä 11,2 miljoonaa euroa talousarviovuonna 2012 muuttuivat ilman minkään toimielimen uutta päätöstä.

Kaupunginvaltuusto (16.11.2009 § 153) päätti vuoden 2010 talousarviossa tilaliikelaitoksen investointikehyksen (11,353 M€). Talousarviossa todettiin, että uusinvestointikohteet tulee rajoittaa vain valtuuston talousarviossa erikseen hyväksymiin kohteisiin. Lappia-talon peruskorjaus oli "vanha" investointikohde, jota ei mainittu erikseen talousarviossa vuosina 2009 ja 2010. Talousarviossa 2008 peruskorjaukseen oli varattu 10,5–12,4 miljoonaa euroa.

Tilaliikelaitoksen investointisuunnitelmassa (15.12.2009 § 68) vuosille 2010–2013 Lappia-talon peruskorjaukseen oli varattu valtuuston hyväksymä määräraha 10,2 miljoonaa euroa siten, että suunnitteluun oli varattu 1,2 miljoonaa euroa vuodelle 2010 (katso liite 1). Määrärahaa käytettiin 153 133 euroa vuonna 2010.

Lappia-talon hankesuunnitelmaa tehtiin vuosina 2009–2010 kaupungin työryhmässä, jossa sihteerinä toimi Arkkitehtitoimisto Rantakokko Oy. Hankesuunnitelma valmistui 26.4.2010. Suunnitelmassa todettiin, että käyttäjien kannalta lavastamo- ja maalaamotilojen sijoitus laajennukseen on selkeästi toimivin vaihtoehto. Kustannusarvio peruskorjaukselle oli 10,2 miljoonaa euroa ja laajennukselle 1,8 miljoonaa euroa. Irtokalusteiden kustannukset eivät sisällyneet tavoitehinta-arvioon. Toteuttamisen ehtona oli 40 prosentin ulkopuolinen rahoitus. Opetusministeriö myönsi peruskorjaukseen 1,0 miljoonaa euroa vuodelle 2010. Tuossa vaiheessa hankkeelle oli tarkoitus hakea vielä 2 miljoonaa euroa lisää Opetusministeriöltä. Teatterin tekniikkaan ja mahdolliseen lisärakentamiseen suunniteltiin haettavan 3,7 miljoonaa Lapin liitolta. Käytön aikaiset kustannukset oli arvioitu sekä peruskorjaukselle että peruskorjaukselle + laajennukselle.

Hankesuunnitelma käsiteltiin kulttuurilautakunnassa, joka päätti (3.6.2010 § 52) peruskorjauksen toteuttamisesta hankesuunnitelman vaihtoehto 3:n mukaisesti niin, että Lappia-taloon tehdään laajennus.

Kaupunginhallituksen hyväksymän talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan toimielimen (tässä tapauksessa kulttuurilautakunnan) esittelijä vastaa siitä, että investointihankkeesta tehdään tarveselvitys. Tarveselvitys tulee käsitellä siinä lautakunnassa tai toimielimessä, jonka toimintaa varten investointihanke toteutetaan. Kun tarveselvitys on käsitelty toimielimessä, käynnistetään investoinnista hankesuunnitelman laatiminen.

Kulttuurilautakunta päätti 8.4.2010 § 22, että seuraavassa kokouksessaan se päättää Lappia-talon peruskorjaushankkeen tarveselvityksen tekemisestä talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti.

Seuraavassa kokouksessa (3.6.2010 § 52) merkittiin tiedoksi Lappia-talon peruskorjauksen hankesuunnitelma (päiväty 26.4.2010), Konsernitalous- ja suunnitteluosaston lausunto (päiväty 27.4.2010) ja Rovaniemen teatterin kirje (päiväty 2.6.2010). Konsernitalous- ja suunnitteluosasto tähdensi lausunnossaan, että mikäli hankesuunnitelman mukaisia käyttötalouden lisäkustannuksia ei pystytä kattamaan valtuuston päättämällä määrärahasolla, ei hankesuunnitelmaa voi hyväksyä ilman valtuuston uutta määrärahapäätöstä. Kokouksessa tehtiin esittelijän esityksestä poikkeava esitys, joka tuli kulttuurilautakunnan päätökseksi. Kulttuurilautakunta päätti, että Lappia-talon peruskorjauksen lisäksi taloon tehdään laajennus lavastamo varten. Esittelijä jätti eriävän mielipiteen.

Tarveselvitys jätettiin tekemättä esittelijän esityksestä poiketen tässä vaiheessa. Myöhemmin A-konsulttien tekemässä tarveselvityksessä 13.2.2012 todetaan, että ”kiireestä johtuen ohitettiin (syksyllä 2010) erillisen tarveselvityksen laatiminen, jota puutetta pyrittiin paikkaamaan hankesuunnitelman yhteydessä, laajentamalla sen tarvetarkasteluosuutta” (sivulla 4).

Hankesuunnitelman laatimisesta vastasi tässä hankkeessa tilaliikelaitos. Hankesuunnitelmasta päätti kulttuurilautakunta (3.6.2010), jossa hankesuunnitelma oli peruskorjausta käsittelevän pykälän liitteenä. Koulutuslautakunnan (22.3.2011 § 20 ja 19.4.2011 § 23) käsitellessä Lapin musiikkiopiston tilojen peruskorjausta ei hankesuunnitelmaa esitetty. Ohjeiden mukaan hankesuunnitelman liitteenä tulee esittää alustava vuokrasopimus. Hankesuunnitelman (26.4.2010) lopussa esitettiin alustava vuokralaskelma.

Tilaliikelaitos jatkoi Lappia-talon peruskorjauksen ja laajennuksen suunnittelua hankesuunnitelman (26.4.2010) pohjalta ilman tarveselvitystä.

Rovaniemen kaupunki oli pyytänyt Alvar Aalto – säätiöltä lausuntoa 5.2.2010 Lappia-talon peruskorjauksen rahoitusta varten. Säätiö sai tässä vaiheessa tietoonsa, että peruskorjaukseen sisällytetään myös Lappia-talon mahdollinen laajennus. Lausunnossaan 24.2.2010 säätiö suositti arkkitehtikilpailun järjestämistä parhaaseen lopputulokseen pääsemisessä. Tässä tarkastelussa lausunnon käsittelystä ei löytynyt merkintää kaupungin toimielimissä.

Peruskorjauksen suunnittelukysymys ratkaistiin tilaliikelaitoksessa hankkimalla suunnittelija julkisten hankintojen kilpailutuksen kautta. Tarjouskilpailuun osallistui 8 arkkitehtitoimistoa. Laatupisteissä otettiin huomioon sekä osaamisen että erityisosaamisen määrä ja kokemus vastaavista kohteista. Osaaminen ja erityisosaaminen painottuivat maksimissaan 10 prosentilla tarjoavan yrityksen laatupisteissä. Tarjouspyynnössä pyydettiin referenssejä erityisesti vastaavista suunnittelukohteista vähintään kymmenen edellisen vuoden ajalta. Parhaiden tarjoajien välillä ei laatupisteissä saatu eroa, koska kokemuksen määrä vastaavista kohteista, muun muassa liikekeskusten tai koulujen suunnittelusta, saattoi kompensoida harvojen arvokohteiden suunnittelua. Vaikka laatupisteissä olisi huomattavasti enemmän painotettu arvokohteiden suunnittelua, se yhtenä vertailun kriteerinä ei olisi vaikuttanut tarjoajien saamiin pistemääriin niin että lopputulos olisi ollut toinen. Toteutussuunnittelu käynnistyi, kun tilaliikelaitoksen johtokunta valitsi julkisten hankintojen kilpailutuksen perusteella peruskorjauksen arkkitehtisuunnittelijaksi Arkkitehtitoimisto HML Oy:n (15.6.2010 § 36).

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan investointihankkeesta on tehtävä toteuttamispäätös lautakunnan hyväksymän hankesuunnitelman perusteella tilaliikelaitoksen johtokunnassa.

Tilaliikelaitoksen johtokunta päätti valita Lappia-talon peruskorjauksen rakennuttajakonsultiksi ISS Prodeco Oy:n (15.6.2010 § 32) ja Lappia-talon Ivija-suunnittelijaksi Insinööri-toimisto Taltekon Oy:n (13.10.2010 § 54) sekä Lappia-talon sähkösuunnittelijaksi Sähköinsinööri-toimisto Matti Leppä Oy:n (13.10.2010 § 55).

Tilaliikelaitoksen johtaja teki viranhaltijapäätöksin peruskorjaukseen liittyviä hankintoja keväällä 2011 seuraavasti: Lappia-talon peruskorjauksen ja laajennuksen rakennesuunnittelijan valinta 18.1.2011/2 ja Lappia-talon peruskorjauksen ja laajennuksen ääniteknisen konsultin valinta 16.2.2011/4.

Tilaliikelaitoksen johtokunta kilpailutti ja valitsi Lappia-talon peruskorjauksen ja laajennuksen teatteritekniiikan suunnittelijaksi Insinööritoimisto Akukon Oy:n (14.6.2011 § 56).

Toteutussuunnittelun aloituskokous, jossa pääsuunnittelija HML Oy oli mukana, pidettiin 8.9.2010. Suunnittelukokouksia ehdittiin pitämään kymmenen kertaa, viimeisin pöytäkirja 23.5.2011 ennen kokonaisarviointin tekemistä. Vuoden 2010 alusta alkaen tilaliikelaitoksen johtaja informoi Lappia-talon peruskorjauksen suunnittelun etenemisestä tilaliikelaitoksen johtokuntaa suullisesti, mikä merkittiin pöytäkirjan asiaotsikkoihin "Muut asiat", "Ilmoitusasiat" tai "Ajankohtaiset asiat" alla olevan taulukon mukaisesti.

Taulukko 2: Tilaliikelaitoksen johtajan antama informaation johtokunnalle Lappia-talon peruskorjauksen ja laajennuksen suunnittelun etenemisestä 2010–2012 otsikon alla "Muut asiat"

Tilaliikelaitoksen johtokunta	Muut asiat
16.2.2010 § 11	Tilannekatsaus/Investoinnit/Lappia-talo - annetusta informaatiosta ei ole merkintää
24.3.2010 § 19	sama kuin yllä
20.4.2010 § 22	sama kuin yllä
24.8.2010 § 43	sama kuin yllä
17.9.2010 § 52	sama kuin yllä
13.10.2010 § 56	sama kuin yllä
16.11.2010 § 66	sama kuin yllä
14.12.2010 § 76	sama kuin yllä
24.1.2011 § 9	sama kuin yllä
22.2.2011 § 17	sama kuin yllä
15.3.2011 § 21	sama kuin yllä, lisäksi todettu että suunnittelu etenee
24.5.2011 § 46	sama kuin yllä, lisäksi todettu että etenee suunnitelmien mukaan
14.6.2011 § 52	sama kuin yllä, lisäksi todettu että etenee suunnitelmien mukaan
23.8.2011 § 60	todettu että ei etene suunnitelmien mukaisesti
20.9.2011 § 69	Ilmoitusasiat: asiantuntijatyöryhmä informoi kh:ta 10.10.2011 kh:n iltakoulussa
18.10.2011 § 75	Muut asiat: asiantuntijatyöryhmä kokoontuu Helsingissä 24.10.2011
15.12.2011 § 89	Muut asiat: tarveselvitystyöryhmä kokoontunut kerran, seuraava kokous 19.12.2011
26.1.2012 § 6	Muut asiat: tarveselvitystyöryhmä kokoontuu seuraavan kerran 8.2.2012 kulttuurilautakunta käsittelee tarveselvityksen 9.2.2012

HML Oy:n raportoi Lappia-talon saneerauksen ja laajennuksen 3.11.2010 suunnittelutilanteesta kulttuurilautakunnalle (16.12.2010 § 96). Lautakunta kuuli myös tilaliikelaitoksen johtajan koosteen suunnittelun etenemisestä.

Ennen kulttuurilautakunnan joulukuista kokousta kaupunginvaltuusto myönsi vuoden 2011 talousarvioon (KV 15.11.2010 § 114) Lappia-talon peruskorjaukseen ja laajennukseen yhteensä 10,2 miljoonaa euroa. Talousarviovuodelle 2011 määrärahaa oli yhteensä 2 miljoonaa euroa. Määräraha sisältyi hankkeen toteuttajan, tilaliikelaitoksen budjettiin ja hanke oli yksilöity tilaliikelaitoksen investointisuunnitelmassa 2011–2014 peruskorjauksena ja laajennuksena. Talousarvion 2011 ja taloussuunnitelman 2012–2014 mukaan hankkeelle edellytettiin 4 miljoonan euron ulkopuolista rahoitusta. Tuossa vaiheessa Opetusministeriö oli jo myöntänyt hankkeelle 1,0 miljoonaa euroa.

Tilaliikelaitoksen johtokunta oli päättänyt (15.11.2010 § 58) muutetusta talousarviosta, jossa Lappia-talon peruskorjaukseen ja laajennukseen lisätään 1,8 miljoonaa euroa vuodelle 2013, koska laajennusta ei voida tehdä ilman lisäinvestointia. Peruskorjauksen kustannusarvio oli 10,2 miljoonaa euroa ja laajennuksen 1,8 miljoonaa euroa.

Huoli hankkeen onnistumisesta nousi julkiseen keskusteluun, kun ensimmäiset havainnekuvat laajennusrakennuksesta ilmestyvät nettiin ja lehtiin kesä-heinäkuussa 2011. Helsingin Sanomat otsikoi kirjoituksensa 6.7.2011 "Lappia-talon laajennus tutkitaan uudelleen". Kirjoituksen mukaan laajennusta tutkimaan perustetaan työryhmä, jossa on mukana Alvar Aalto – säätiö. Jutussa haastatellaan kaupunginjohtajaa, joka toteaa että "loka-marraskuussa (2011) pitäisi olla jo näkyvässä, millainen rakennus tulee." Jutun mukaan peruskorjaus oli tarkoitus aloittaa vuodenvaihteessa.

Suunnittelukokousten pöytäkirjan 4.11.2010 mukaan säätiön edustaja oli kertonut säätiön tavoitteista hankkeen läpiviennissä ja toivoi, että säätiön edustajaan otetaan yhteyttä pienissäkin asioissa. Säätiöstä oltiin oltu yhteydessä kaupunkiin syksystä 2010 alkaen (Alvar Aalto – säätiön lausunto 24.2.2010).

Alvar Alto – säätiö ei tee käytännön suunnittelutyötä vaan tukee varsinaisia suunnittelijoita tehtävissään antamalla lausuntoja rakennusperinnön käyttämisestä. Pääsuunnittelijalla on näkemys kokonaisuudesta, sillä pääsuunnittelija vastaa kaikkien osasuunnitelmien yhteensovittamisesta.

Museovirasto oli antanut 12.4.2007 muistion Rovaniemen kulttuuri- ja hallintokeskuksen rakennussuojelun tarpeesta ja tavoitteista. Muistiossa todetaan suojelun tavoitteista seuraavaa: *"Lappia-talon osalta rakennuksen olemassa olevien tilojen hyödyntäminen sisäisenä laajennusvarana tulee tutkia huolellisesti. Kaupunkikuvallisesti rakennuksen ainoa mahdollinen ulkoinen laajennussuunta on lähteen. Mikäli tällaiseen päädytään, ei laajennus saa kooltaan tai olemukseltaan kilpailla Lappia-talon kanssa vaan sen tulee olla luonteeltaan täydentävä. Suunnitteluratkaisuiden tulee kaikilta osin olla korkeatasoisia ja toteutusten laadukkaita".*

Alvar Aalto – säätiön lausunnon (24.10.2006) mukaan katselmuksen yhteydessä todettiin, että *"teatterin lavastamo tarvitsee lisätilaa. Lisätila tai uudet yhteydet saattaisivat kuitenkin löytyä rakennuksen ulkoseinien sisäpuolelta tilajärjestelyillä, ilman lisärakennustarvetta, huolellisella suunnittelulla. Huolellisella suunnittelulla ratkeavat varmasti myös teknisten järjestelmien tilavaatimukset ja sijoituspaikat mm. ilmanvaihtokonehuoneille."*

Museovirasto antoi lausunnon (29.7.2011) Rovaniemen kulttuuri- ja hallintokeskuksen asemakaavan muutosehdotuksesta tontilla 1-39-6. Kaavamuutoksella mahdollistettiin Lappia-talon laajentaminen. Museovirasto korosti riittävien selvitysten tekemistä suojelumääräysten täsmentämiseksi ja sisätilojen suojelutavoitteiden asettamiseksi. Lausunnon mukaan todetaan: *"Lappia-talon laajennusta on tarpeen ohjata kaavassa nyt ehdotettua selkeämmin, etenkin laajennuksen kokoa ja korkeutta, liittymistä Lappia-taloon ja sisätilojen liittämistä toisiinsa. Kaavaehdotus mm. mahdollistaisi laajennuksen ja vanhan osan väliin jäävän sisäpihan umpeen rakentamisen. Laajennusosan ulkoarkkitehtuuria koskevat määräysten on syytä olla sellaisia, että niiden pohjalta voi toteuttaa myös itsenäiseen arkkitehtuuriin perustuvan laajennuksen, joka kuitenkin sopeutuu olevaan rakennukseen; ilmaus päärakennuksen mukainen ei ole onnistunut. ... Lavastamon suunnittelussa tulee varmistua sen toimivuudesta ja sujuvasta yhteydestä näyttämölle. Maatasoyhteytenä vanhalle puolelle saattaisi toimia katos."*

Tilaliikelaitoksen hankesuunnitelman mukaan Lappia-talon purkutöitä oli ajoitettu marraskuulle 2011 asti. Varsinaisen rakentamisen oli tarkoitus alkaa elokuussa 2011, mutta suunnittelu ja rakentamisen aloittaminen keskeytettiin kaupunginhallituksen toimesta (KH 15.8.2011 § 218). Kaupunginhallitus päätti asettaa työryhmän laatimaan Lappia-talon peruskorjauksesta ja laajennustarpeesta kokonaisvaltaisen arvioinnin. Tilaliikelaitoksen johtaja raportoi tilaliikelaitoksen johtokunnalle 23.8.2011, että peruskorjaushanke ei etene suunnitelmien mukaisesti kaupunginhallituksen puututtua asiaan (taulukko 2).

Esitys kokonaisvaltaisen arvioinnin tekemisestä kaupunginhallitukselle tuli kaupungin johtoryhmän (10.8.2011 § 84) valmistelemana. Kaupunginhallitus (15.8.2011) nimesi asiantuntijatyöryhmän Lappia-talon

laajennusosaa koskevan suunnittelun tueksi. Päätöstekstissä sanotaan: *"Lappia-talon peruskorjaus- ja laajennustyön suunnittelu ja kaavoitus ovat edenneet vaiheeseen, jossa Aalto-keskuksen arkkitehtoninen taso nousee keskeiseksi tavoitteeksi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Alvar Aalto – säätiö ja Rovaniemen kaupunki (kaupunginjohtaja) ovat neuvotelleet asiasta ja esittävät kaupunginhallitukselle, että ennen kaavoituksen ja suunnittelutyön jatkamista kootaan asiantuntijoista ja kaupungin edustajista työryhmä, jonka tehtävänä on laatia esitys mahdollisista Lappia-talon laajennusta koskevista reunaehdoista."*

Työryhmään kuuluivat ulkopuolisina riippumattomina asiantuntijoina professorit, arkkitehdit (SAFA) Matti Rautiola, Vilhelm Helander, Juhani Pallasmaa, Sari Schulman, Alvar Aalto – säätiön edustajana arkkitehti (SAFA) TKL Tommi Lindh sekä Rovaniemen kaupungin edustajina kaupunginarkkitehti Jorma Korva, kaavoituspäällikkö Tarja Outila, Rovaniemen Tilaliikelaitoksen toimitusjohtaja Hannu Pirinen ja kulttuurijohtaja Marja Widenius. Työryhmän sihteerinä toimi Alvar Aalto – säätiön rakennusperintöyksikön arkkitehti Tuula Pöyhä.

Kaupungin konsernijohto (kaupunginhallitus ja kaupunginjohtajat, Kuntalain 25 a §) otti tässä yhteydessä ensimmäistä kertaa kantaa Lappia-talon peruskorjauksen ja laajennuksen suunnittelun sisältöön päätöksenteon tasolla. Kaupungin edustus tähän mennessä suunnittelukokouksissa oli ollut laaja (tilojen käyttäjät, palveluiden tilaajat, tilojen hallinnoijat).

Asiantuntijatyöryhmän tehtävä oli laatia kokonaisvaltainen arviointi, jossa määritellään muun muassa Lappia-talon arkkitehtuurin keskeiset ominaisuudet ja arvioidaan Lappia-talon mahdollinen laajentaminen. Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi, että hanketta ei viedä miltään osin eteenpäin ennen kuin asiantuntijatyöryhmän työ on saatu valmiiksi.

Asiantuntijatyöryhmä informoi kokonaisvaltaisen arvioinnin tuloksista kaupunginhallituksen iltakoulussa 10.10.2011. Kaupunginhallitus päätti hyväksyä (KH 31.10.2011 § 339) asiantuntijatyöryhmän esityksen, jonka keskeiset suositukset olivat: *"Lappia-talon arkkitehtonisesta ja toiminnallisesta kokonaisuudesta tehdään ensi tilassa tarveselvitys, ennen suunnittelun jatkamista. Tarveselvityksen tulee pohjautua nykytilanteen perusteelliseen analyysiin. Sen pohjalta täsmennettävässä suunnitelmassa tulee ottaa kantaa kysymykseen talon laajentamisen tarpeesta, laajuudesta ja kaupunkikuvallisesta vaikutuksesta."*

Välittöminä toimenpiteinä voidaan syventää jo vireillä olevaa talon akustisten ongelmien selvittämistä. Samanaikaisesti voidaan tutkia pääaulan alla olevan tilavyöhykkeen uudistamismahdollisuuksien rakennusteknisiä edellytyksiä.

Rakennuksen arkkitehtonisten ja toiminnallisten ongelmien ja akuutin laajentamistarpeen ratkaisujen löytämiseksi olisi suunnitteluun kiinnitettävä erittäin kokenut ja vastaavanlaisissa tehtävissä ansioitunut arkkitehtisuunnittelija.

Lappia-talon länsipuolisen alueen tulevaa kaupunkirakenteellista ja – kuvallista kehittämistä varten suositellaan arkkitehtikilpailun järjestämistä."

Lisäksi kaupunginhallitus päätti (KH 31.10.2011 § 339), että kulttuurilautakunta käynnistää pikaisesti Lappia-talon nykytila-analyysin ja tarveselvityksen sekä ohjelman laatimisen ja että kulttuurilautakunta tekee tarveselvitystä ja ohjelmaa yhteistyössä asiantuntijatyöryhmän kanssa sekä rekrytoi tarveselvityksen tekemiseen arkkitehtiasiantuntijan yhteistyössä Rovaniemen kaupungin asiantuntijoiden ja ulkopuolisen asiantuntijatyöryhmän kanssa.

Kulttuurilautakunta valmisteli asiaa hallituksen iltakoulun 10.10.2011 linjausten mukaisesti ja päätti (26.10.2011 § 63), että asiantuntijaryhmä (kaupungin oma, jonka se oli nimennyt samassa kokouksessa) valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja asiantuntijan tarveselvityksen tekemiseen. Asiantuntijan, jonka

työryhmä valitsee, tulisi kyetä jatkamaan työskentelyä myös hankesuunnitelmassa. Lautakunta edellytti, että väliraportti tarveanalyysistä esitellään lautakunnalle 10.11.2011.

Kaupunginjohtaja käytti hallinto- ja johtosäännön 69 §:n mukaista otto-oikeutta kulttuurilautakunnan (26.10.2011 § 63) päätökseen, jonka kaupunginhallitus käsitteli 21.11.2011 § 357. Otto-oikeuden syynä oli tarveselvityksen tekemiselle varattu aika. Kulttuurilautakunnan (26.10.2011 § 63) päätöksen mukaan lautakunnalle tuli esittää väliraportti tarveanalyysistä jo 10.11.2011. Kaupunginjohtaja kehotti otto-oikeuden käyttämistä koskevassa päätöksessä kulttuurilautakuntaa varaamaan tarveselvitykselle asiantuntijaryhmän ja arkkitehtiasiantuntijan laadukkaan työn edellyttämän riittävän valmisteluajan.

Tarveselvityksen laatimisesta annetut tarjoukset vertailtiin 21.11.2011 neljän tarjoajan kesken, eniten pisteitä sai Arkkitehtitoimisto A-konsultit Oy. Hankintapäätöksen teki apulaiskaupunginjohtaja Matti Ansala 23.11.2011 § 45. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota apulaiskaupunginjohtajan toimivallan käyttöön kulttuurilautakunnalle kuuluvassa asiassa.

Kaupunginvaltuusto (KV 14.11.2011 § 100) päätti Lappia-talon määrärahaehyksestä 11,2 miljoonaa euroa. Tilaliikelaitoksen johtokunnan (15.12.2011 § 84) hyväksymässä investointisuunnitelmassa määräraha suunnitelmavuosille on jaettu eri tavalla kuin valtuuston päätöksessä.

Rovaniemen Aaltokeskuksen teatteri- ja kongressitalon peruskorjauksen tarveselvityksen laatimista johti arkkitehti Johannes von Martens. Tarveselvityksen tekemisen johtoryhmään kuuluivat lisäksi arkkitehdit Jyrki Iso-Aho, Riikka von Martens ja Eric Adlercreutz. Tarveselvityksen ensimmäinen luonnos valmistui 17.1.2012 ja täydennetty sekä korjattu painos 13.2.2012. A-konsultit esittivät, että suunnittelua jatkettaisiin vaihtoehtoja B, B2 ja C tarkemmin tutkimalla. Heidän näkemyksensä perustui siihen, että näistä vaihtoehdoista saadaan toiminnallisesti paras kokonaisratkaisu, jossa teatterin toiminta ja kokous- sekä kongressitoiminnot voivat toimia samassa talossa optimaalisella tavalla.

Tarveselvityksessä esitetyjä vaihtoehtoja oli käsitelty kaupungin johtoryhmässä 7.2.2012 § 17 ja kulttuurilautakunnassa 9.2.2012 § 8. Kaupungin johtoryhmä linjasi, että tehdään peruskorjaus ja lavastamo, jatketaan suunnittelua yhteistyössä suunnittelijan ja Alvar Aalto -säätön kanssa D-vaihtoehdon pohjalta, minkä kustannusarvio oli yhteensä 18,8 miljoonaa euroa.

Tarveselvitys alla olevine vaihtoehtoineen oli kaupunginhallituksen esityslistalla 12.3.2012 § 110. Esitys poistettiin listalta.

Konsepti B (länsipuolinen laajennus)	20,7 milj.euroa (brutto)
Konsepti B2 (länsipuolinen laajennus + huoltoluiska)	21,4 milj.euroa
Konsepti C (itäpuolinen laajennus)	21,2 milj.euroa
Konsepti D (pelkkä lavastamo/lisärakennus)	18,8 milj.euroa

Vuoden 2010 hankesuunnitelman mukainen tavoitehinta vuoden 2012 hintatasoon korjattuna on noin 13 miljoonaa euroa. Tavoitehinta-arviot eri vaihtoehtoilta/konsepteille teki ISS Proko Oy. Kaikissa vaihtoehtoisissa lähtökohtana oli Lappia-talon peruskorjaus ja vähintään lavastamon lisärakentaminen maan alle. Edellä mainituissa luvuissa ovat mukana teatteri- ja esitystekniikan kustannukset 3,2 miljoonaa euroa, mutta ei irtokalusteiden arvioituja restaurointikustannuksia noin 0,8 miljoonaa euroa eikä valtionosuuspäätösten mukaisia avustuksia 2,3 miljoonaa euroa.

Vaihto-ehdot "jalostettiin" suunnittelijan, kaupungin edustajien, Alvar Aalto-säätön ja Museoviraston kannanottojen toimesta niin, että kaupunginhallituksen iltakoululle (2.4.2012) esiteltiin vaihtoehto T, joka

tarkoitti muutoksia Lappia-talon sisällä ja jonka bruttokustannusarvio oli 17,3 miljoonaa euroa. Tässä vaihtoehdossa lavastamo tehtäisiin talon sisään.

Lapin Alueteatteri ry:n henkilöstö lähestyi kaupunginhallitusta 27.4.2012 päivätyllä avoimella kirjeellä, jossa tuotiin esille T-konseptiin liittyviä riskejä ja ongelmia. Kulttuurilautakunta (9.5.2012 § 53) merkitsi avoimen kirjeen tiedoksi.

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan investointihankkeen käynnistänyt toimielin (tilaliikelaitos) vastaa investointiprosessista sen loppuunsaattamiseen saakka, joten hankkeen kannalta oleelliset hankesuunnitelman muutokset on aina saatettava viivytyksettä kirjallisesti perustellen toimielimen esittelijän tietoon ja toimielimen hyväksyttäväksi.

Kaupunginhallitus keskeytti suunnittelun 15.8.2011. Iltakoulukeskustelujen jälkeen muuttuneita suunnitelmia ei viety kaupunginhallituksen päätettäväksi eikä saatettu viivytyksettä kirjallisesti perustellen tilaliikelaitoksen tietoon ja hyväksyttäväksi. Uusi kustannusarvio vaatii myös uuden valmistelun kaupunginvaltuustolle.

Muuttuneista suunnitelmista ei ole kaupunginhallituksen tai tilaliikelaitoksen toteuttamispäätöstä syyskuun 2012 loppuun mennessä. Tilaliikelaitoksen päätöksessä pääsuunnittelijan vaihtamista kuitenkin perustellaan muuttuneilla suunnitelmilla.

Tilaliikelaitoksen johtokunta valitsi (29.6.2012 § 43) peruskorjauksen pääsuunnittelijaksi tarveselvityksen laatineen Arkkitehtitoimisto A-Konsultit Oy:n suorahankinnalla. Päätöksen esitystekstin mukaan T-konsepti, jonka kaupunginhallituksen iltakoulu linjasi 2.4.2012, poikkeaa oleellisesti kesän 2011 suunnitelmaluonnoksista. Pääsuunnittelijan kustannus on 488 640 euroa. Saman arkkitehtitoimiston tarjous oli kesän 2010 tarjouskilpailussa 280 000 euroa. Tarkastuslautakunta ei ole verrannut pääsuunnittelun tarjousten sisältöjä. Lisäksi kaupunki joutuu maksamaan HML Oy:n kanssa aikaisemmin sovitun suunnittelukustannuksen täysimääräisesti sitoutumalla myöhempiin hankintoihin HML Oy:ltä (Tilaliikelaitoksen johtokunnan päätös 23.8.2012 § 50, Puitesopimus Arkkitehtitoimisto HML Oy:n kanssa). Tilaliikelaitoksen ja HML Oy välisestä puitesopimuksesta, jossa sitoudutaan jatkohankintoihin, ei selviä millä tavalla se on hankintalain mukainen.

Tilaliikelaitoksen 29.6.2012 § 43 Lappia-talon peruskorjauksen pääsuunnittelijan valintaa koskevassa esitystekstissä on liite Kaupunginhallituksen päätöksestä 15.8.2011 § 218 (asiantuntijatyöryhmän nimeäminen Lappia-talon laajennusosaa koskevan suunnittelun tueksi), liite asiantuntijatyöryhmän esityksestä ja viittaus kaupunginhallituksen iltakoulun linjauksista toteuttaa Arkkitehtitoimisto A-Konsultit Oy:n laatimaa T-konseptia, liite tarveselvityksestä 20.3.2012 sekä liite Arkkitehtitoimisto A-Konsultit Oy:n tarjouksesta.

Kaupunginhallituksen iltakoulu 1.10.2012 merkitsi tiedoksi ja totesi, että kustannusarvio ja käyttökustannusvaikutukset tulee selvittää vuoden 2013 talousarviokäsittelyyn mennessä ja että hanke menee kaupunginvaltuuston päätettäväksi.

4 Teatterin ja musiikkiopiston muuton käyttötalousvaikutukset

Tilaliikelaitos antoi alkukeväästä 2011 teatterille tiedon, että elokuun loppuun mennessä tilojen on oltava tyhjä peruskorjausta varten. Teatteri ja tilaliikelaitos alkoivat etsiä korvaavia tiloja. Selkeää päätöstä siitä, kuka maksaa muuton kustannukset ja uusien näyttämötilojen rakentamisen ei kuitenkaan ollut.

Vuokra teatterille on korkeampi väistötiloissa kuin Lappia-talossa. Kaupunginvaltuusto (10.10.2011 § 81) myönsi vuoden 2011 lisätalousarviossa Lapin Alueteatterin korotettuihin vuokriin väistötiloissa lisää 13 263 euroa ja väistötilojen muutostöihin 101 737 euroa kulttuurilautakunnan budjettiin.

Teatterin vuokra Lappia-talossa ennen muuttoa oli 305 744 euroa vuodessa. Peruskorjauksen jälkeen vuokra nousee arviolta yli 800 000 euroon vuodessa.

Tilaliikelaitos perii Lapin musiikkiopistolta väistötilojen muutostöiden aiheuttamat kustannukset kahden vuoden ajan vuokrankorotuksena, joka on 2 186 euroa kuukaudessa ja yhteensä 52 464 euroa.

5 Suunnittelun kustannukset

Suunnittelun kustannukset tilaliikelaitoksen Lappia-talon peruskorjauksen kustannuspaikalla olivat vuoden 2011 loppuun mennessä yhteensä 423 234 euroa. Vuoden 2012 suunnittelun kustannukset ovat noin 500 000 euroa. Suunnittelun lopullisista kustannuksista ei ole tietoa.

Kaupungin konsernitalouden ja suunnittelun mukaan rahoituspäätöksiä/avustuksia on saatu 2,3 miljoonan edestä: Opetusministeriöltä valtionavustusta peruskorjaukseen 1,0 miljoonaa euroa, josta on maksettu 400 000 euroa ja toinen valtionavustus 1,2 miljoonaa euroa. Päätösten ehtona on, että peruskorjaus valmistuu vuoden 2014 aikana.

Kaupunginhallitus nimesi asiantuntijatyöryhmän Lappia-talon laajennusosaa koskevan suunnittelun tueksi. Ryhmään nimetyt neljän Alvar Aalto – säätiön asiantuntijan palkkio (7 072 euroa) on maksettu kaupunginhallituksen kustannuspaikalta. Ryhmän suositukset johtivat tarveselvityksen tilaamiseen.

Tilaliikelaitosta pyydettiin arvioimaan, miten jo tehtyjä suunnitelmia voidaan hyödyntää suunnittelussa pääsuunnittelijan vaihtumisen jälkeen. Tilaliikelaitoksen johtajan tarkastuslautakunnalle antaman kirjallisen lausunnon (24.8.2012) mukaan Lappia-talon peruskorjauksen suunnittelusta 15.8.2011 mennessä tehtyjä arkkitehti-, rakenne-, lvi-, sähkö-, mekaniikka-, valo- ja äänisuunnitelmia voidaan hyödyntää T-konseptissa kokonaisuudessaan. Laajennukseen liittyviä suunnitelmia ei voida hyödyntää, koska T-konseptissa ei ole laajennusta.

T-konsepti rajoittuu Lappia-talon sisäpuolisiin osiin ja joidenkin tilojen syventämiseen/korottamiseen. Tarkastuslautakunta ei ota kantaa aikaisempien suunnitelmien hyödyntämisen mahdollisuuteen, koska asia selviää vasta hankkeen toteuttamisen jälkeen.

6 Havaintojen, johtopäätösten ja suositusten yhteenveto

Havainto 1:

Saadun selvityksen perusteella voidaan todeta:

Mikäli Lappia-talon peruskorjaushanke olisi toteutettu hankesuunnitelman 26.4.2010 mukaisesti, olisivat peruskorjaus ja laajennus valmiit todennäköisesti kesään 2013 mennessä.

Havainto 2:

Lappia-talon peruskorjaushanke keskeytettiin kaupunginhallituksen toimesta 15.8.2011 siksi aikaa kunnes kokonaisvaltainen arviointi ja myöhemmin tarveselvitys oli tehty.

Lappia-talon peruskorjaukseen ja laajennukseen liittyvän hankesuunnitelman 26.4.2010 muutoksia ei ole syyskuun 2012 loppuun mennessä hyväksytty missään toimielimessä.

Kaupunginhallituksen talousarvion täytäntöönpano-ohjetta ei ole tältä osin noudatettu.

Kaupungin konsernijohto keskeytti hankkeen etenemisen ja vaati kokonaisarvioinnin (KH 15.8.2011 § 218) tekemistä. Kaupunginhallitus (31.10.2011 § 339) hyväksyi asiantuntijatyöryhmän esitykset, muun muassa tarveselvityksen tekemisen (KH 31.10.2011 § 339). Sen sijaan kaupunginhallitus ei palauttanut suunnittelutehtävää hankkeesta vastaavalle toimivaltaiselle elimelle, tilaliikelaitokselle.

Muuttuneiden suunnitelmien jälkeen myöskään kulttuurilautakunnassa ei ole tehty päätöstä tarveselvityksestä eikä investointivaihtoehdoista.

Havainto 3:

Tilaliikelaitos vaihtoi pääsuunnittelijaa kesällä 2012 ja vei Lappia-talon peruskorjauksen suunnittelua eteenpäin tilanteessa, jossa hankkeella oli kaupunginhallituksen iltakoulun "linjaus" huhtikuulta 2012 ja kaupunginhallituksen päätös (31.10.2011) kiinnittää hankkeeseen erittäin kokenut ja vastaavanlaisissa tehtävissä ansioitunut arkkitehtisuunnittelija. Tilaliikelaitos satoi resursseja hankkeeseen, jonka kustannusarvio ylitti hankkeelle talousarviossa varatun määrärahan ennen kuin valtuusto oli tehnyt hankkeesta uutta talousarviopäätöstä.

Toteutusvaihtoehto uusine kustannusarvioineen on poliittinen päätös, joka edellyttää kaupunginvaltuuston uutta määrärahapäätöstä.

Johtopäätös:

Iltakoulukäytäntö on tarkoitettu keskusteluareenaksi ja syventävän tiedon jakamiseen luottamushenkilöille ja virkamiehille. Hyvään hallintoon ei kuulu, että iltakoulu rajaa päätöksentekoa.

Lappia-talon peruskorjauksen suunnitteluprosessin keskeytyminen lähellä rakentamisen aloittamista osoitti, että kaupungin konserniohjauksessa oli puutteita. Konsernijohto ryhtyi antamaan ohjeita hankkeen suunnittelun etenemistä varsin myöhäisessä vaiheessa.

Hankkeen prosessin johtaminen siirtyi kesällä 2011 pois tilaliikelaitokselta, minkä jälkeen oli epäselvää, mikä kaupungin päätösvaltainen elin oli päävastuullisena prosessin etenemisestä.

Suositus:

Kaupungin prosessien hallinta toimii, kun annettuja sääntöjä ja niiden mukaisia toimivaltasuhteita noudatetaan.

Havainto 4:

Tarkastuslautakunnan kuulemisten (30.8.2012; 28.9.2012; 11.10.2012) perusteella kaupunginhallituksen päätöskohdasta (31.10.2011 § 339) syntyi ristiriitaisia näkemyksiä siitä, miten Alvar Aalto -kohteiden peruskorjausosaaminen liitetään jo aloitettuun suunnitteluun.

Tarkastuslautakunta ei ota kantaa peruskorjaushankkeen suunnitelmien tasoon tai niiden realistisuuteen. Hankesuunnitelmassa 26.4.2010 peruskorjauksen ja lisärakennuksen kustannuksiin oli budjetoitu 10,2 ja 1,8 miljoonaa euroa (nykyrahassa noin 13 miljoonaa euroa). Tarveselvityksen laatimisen yhteydessä asiantuntijat vertasivat kustannusarviota vastaaviin kohteisiin. Lappia-talon toimintakykyiseksi korjaamisessa asianmukaiseksi peruskorjaushinnaksi muodostui tarveselvityksen laatijan antaman arvion mukaan 17–18 miljoonaa euroa.

Havainto 5:

Kiireeseen vetoamista ei voida pitää hyväksyttävänä syynä sille, että kaupunginhallituksen antamaa talousarvion täytäntöönpano-ohjetta ei noudatettu ja hankkeen tarveselvitys jätettiin tekemättä ennen hankesuunnitelmaa. Myöhemmin tehdyn tarveselvityksen pohjalta ei ole tehty päätöstä missään toimivaltaisessa elimessä.

Lapin Alueteatteriyhdistys kuuluu Rovaniemen kaupunkikonserniin. Kulttuurilautakunta tilaa näytäntöjä Lapin Alueteatteriyhdistykseltä, joka vuokraa toimitilat kaupungin tilaliikelaitokselta.

Hankekokouksissa oli alusta alkaen mukana laaja osallistujajoukko. Apulaiskaupunginjohtaja oli kaupungin edustaja Lapin Alueteatterin hallituksessa, kulttuurijohtaja oli teatterin asiamies teatterin hallituksessa, Lapin Alueteatteriyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja oli kaupunginhallituksessa, kaupunginhallituksen edustaja kulttuurilautakunnassa oli teatterin hallituksessa. Keskeiset toimijat olivat ainakin teoriassa hyvin informoituja ja pystyivät välittämään tietoa hankkeen etenemisestä.

Toimivaltasuhteet on määritelty Kuntalaissa, Hallinto- ja johtosäännössä sekä Konserniohjeissa. Vastuu hankkeen etenemisestä oli tilaliikelaitoksella, tarveselvityksen tekemisestä kulttuurilautakunnalla. Kaupungin konsernijohtoon veloitteet määriteltiin Konserniohjeessa. Konserniohjeen (17.12.2007 § 123) mukaan Lapin Alueteatteriyhdistystä on kuultava taloudellisesta merkittävässä asiassa.

Tarveselvityksessä on esitettävä *tarvittavassa laajuudessa toiminnan nykytila ja kehitysennuste, vaihtoehdot, yhteistyömahdollisuudet ja niiden edullisuusvertailut, alustava kustannusarvio, rahoitus ja käyttötalousvaikutus.*

A-konsulttien tekemässä tarveselvityksessä 13.2.2012 todetaan, että "kiireestä johtuen ohitettiin (syksyllä 2010) erillisen tarveselvityksen laatiminen, jota puutetta pyrittiin paikkaamaan hankesuunnitelman yhteydessä, laajentamalla sen tarvetarkasteluosuutta" (sivulla 4). Kaupunginhallitus otti tarveselvityksen tekemisen käsittelyn itselleen (15.8.2011) ja antoi lisäohjeita sen tekemiseen (31.10.2011). Kaupunginjohtaja käytti otto-oikeutta (1.1.2011), jotta tarveselvitykselle varataan riittävästi aikaa.

Johtopäätös:

Tarveselvityksen tekeminen sisältyy kaupunginhallituksen talousarvion täytäntöönpanoa koskevaan ohjeistukseen. Kaupunginhallituksen lisäohjeistuksen perusteella tehty tarveselvitys poikkeaa oleellisesti kulttuurilautakunnassa (3.6.2010) esitetystä hankesuunnitelmasta. Tarveselvityksen vaihtoehtoiset peruskorjauksen ja laajennuksen ratkaisut ylittävät kaupunginvaltuuston (14.11.2011) Lappia-talon peruskorjauksen varten myönnetyn määrärahan.

Havainto 6:

Oikeus määrärahan käyttöön syntyy vasta päätöksellä, jonka kunnan toimivaltainen viranomainen tekee talousarvioon perustuen. Hyvä hallinto edellyttää toimielinten päätösten otsikointia ja sen mukaista esitystekstin sisältöä.

7 Arvioinnin lähteet

Arvioinnin lähteenä olevat toimielinten pöytäkirjat, kaupungin pyytämät ja saadut lausunnot, hankesuunnitelmat, selvitykset sekä kokousmuistiot on merkitty raportin tekstiin.

Tarkastuslautakunta käsitteli Lappia-talon peruskorjauksen suunnittelua viidessä kokouksessaan ja kuuli seuraavia virkamiehiä ja luottamushenkilöitä:

11.6.2012

Lapin Aluetatterin johtaja Vihtori Rämä
Lapin Aluetatterin käyttöpäällikkö Tapani Pesola
Tilaliikelaitoksen johtaja Pekka Latvala
Tilaliikelaitoksen talouspäällikkö Maria Granberg

30.8.2012

Tilaliikelaitoksen eläkkeelle jäänyt johtaja Hannu Pirinen
Kulttuurijohtaja Marja Widenius
Tilaliikelaitoksen johtokunnan puheenjohtaja Leena Jääskeläinen

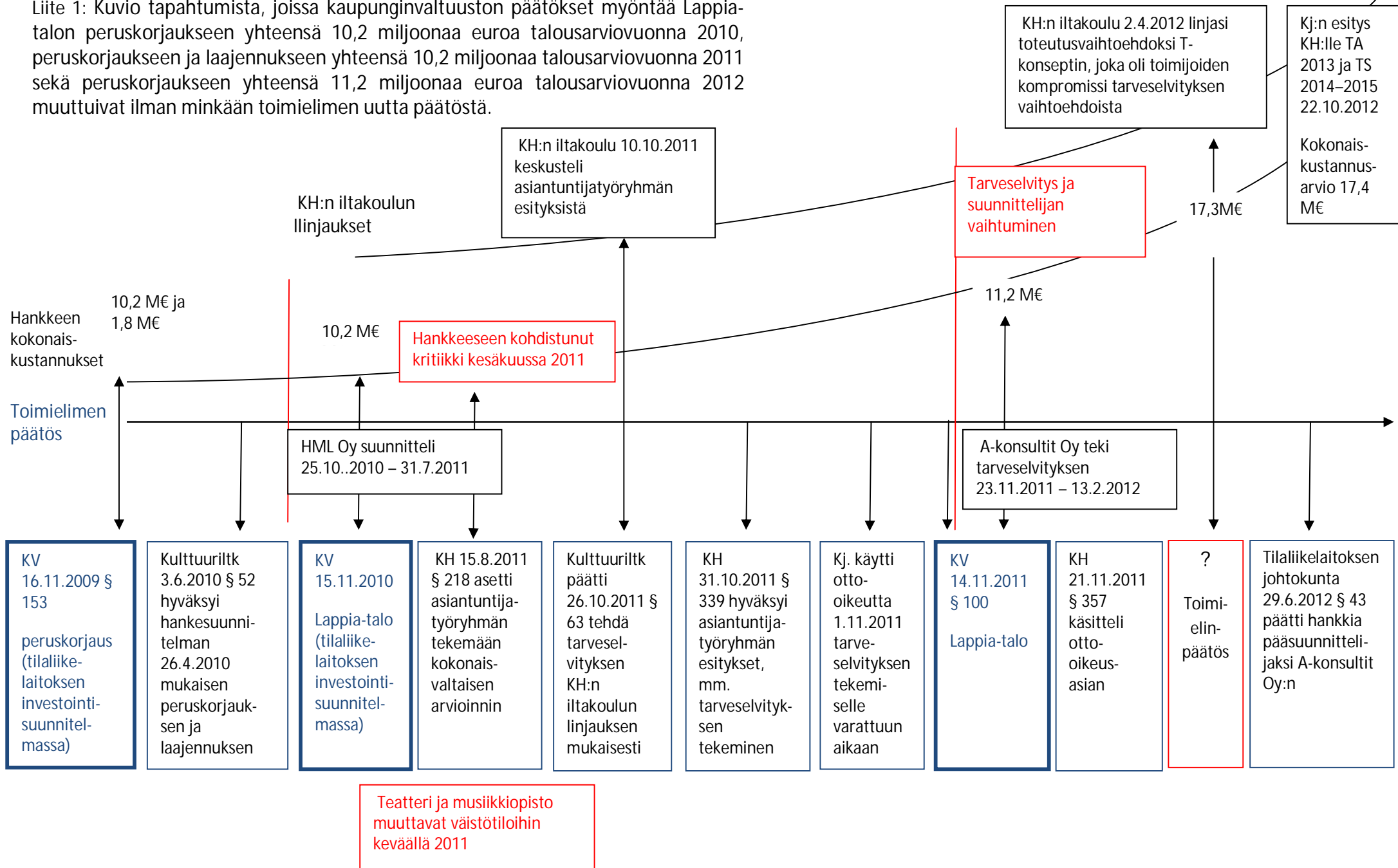
28.9.2012

Apulaiskaupunginjohtaja Martti Anttila
Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Sakari Trög
Lapin Aluetatteriyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja Maarit Airaksinen

11.10.2012

Eläkkeelle jääneen kaupunginjohtaja Mauri Gardinin kirjalliset vastaukset

Liite 1: Kuvio tapahtumista, joissa kaupunginvaltuuston päätökset myöntää Lappiatalon peruskorjaukseen yhteensä 10,2 miljoonaa euroa talousarviovuonna 2010, peruskorjaukseen ja laajennukseen yhteensä 10,2 miljoonaa talousarviovuonna 2011 sekä peruskorjaukseen yhteensä 11,2 miljoonaa euroa talousarviovuonna 2012 muuttuivat ilman minkään toimielimen uutta päätöstä.

Rovaniemen kaupunki

Tarkastuslautakunta

PL 8216, 96101 Rovaniemi

www.rovaniemi.fi/asukkaille/paatöksenteko/tarkastuslautakunta